
Gondolatok a végrehajtás megszüntetésének nemperes formájáról

Gyovai Márk*

Bevezetés

Jelen tanulmány témája a végrehajtási eljárás nemperes eljárásban történő megszüntetésére és korlátozására (a továbbiakban együtt: megszüntetésére) vonatkozó szabályozás, valamint a hozzá kapcsolódó bírósági és végrehajtói gyakorlat bemutatása. A tanulmány célja a végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetésére vonatkozó szabályozás elemzésén túl, a kapcsolódó joggyakorlat bemutatása és a gyakorlatban felmerülő problémákra adható válaszok kidolgozása.

A végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) önálló alcímben – „*A végrehajtás megszüntetése és korlátozása*” – a végrehajtás foganatosításának közös szabályai között tartalmazza. A rendszertani értelmezés alapján erre tekintettel a hivatkozott szabályok nem kizárólag pénzkövetelés, hanem meghatározott cselekmények végrehajtásakor is alkalmazandók.¹ A gyakorlatban a legtöbb esetben a pénzkövetelések behajtására irányuló végrehajtásokban kerülnek ezen szabályok alkalmazásra, így a legtöbb kérdés és probléma is ezen végrehajtásokban merül fel, erre tekintettel jelen tanulmány is a pénzkövetelések végrehajtására irányuló eljárások megszüntetésével kapcsolatos kérdésekre koncentrálna. A végrehajtási eljárás nemperes eljárásban történő megszüntetése elhatárolandó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) szerinti végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése iránti pertől.

1. A Vht. 55. § szerinti megszüntetésről általában

A Vht. 55. §² szerinti végrehajtás megszüntetésének³ két esetkörét különbözteti

* PhD-hallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi Tanszék.

¹ Kivételt jelent ez alól a Vht. 55. § (1) bekezdésének b) pontja alapján történő megszüntetés – részletesebben lásd: később.

² Vht. 55. § (1) A végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti,
b) külön törvény így rendelkezik.

meg a törvény. A Vht. 55. §-ban foglalt mindkét esetben – ellentétben a Vht. 56. §-ban foglaltakkal – a jogalkotó a végrehajtás megszüntetésével kapcsolatos hatáskört a végrehajtást foganatosító bíróságra ruházza. A végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást – nemperes eljárásban... két esetben köteles végzéssel megszüntetni, azaz a törvényi feltételek fennállása esetén a bíróságnak nincs mérlegelési lehetősége.

1.1. A végrehajtás megszüntetése a végrehajtást kérő kérelmére. A végrehajtást foganatosító bíróság köteles a végrehajtást megszüntetni, illetve korlátozni, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti. Amennyiben a végrehajtási költség megfizetésére a Vht. 34. § és 41. § szerint nem került sor, úgy nincs helye a végrehajtás megszüntetésének. A logikai értelmezés szerint „a contrario” a korlátozásnak – a költségek megfizetésének hiányában is – lehet helye. Azonban a miniszteri indokolás szerint *„a Vht. 55. §-a rendelkezik a végrehajtást foganatosító bíróság végrehajtás megszüntetési, illetve korlátozási jogköréről. Összhangban a törvény azon rendelkezéseivel, amelyek a végrehajtási költségek megtérítését kívánják biztosítani arra az esetre, ha a követelés behajtása érdekében végrehajtás foganatosítására került sor; a törvény kimondja, hogy nincs helye az eljárás megszüntetésének, illetőleg a végrehajtás korlátozásának, ha a végrehajtási költségek megfizetésére nem került sor.”* Tehát a Vht. miniszteri indokolása szerint a végrehajtási költségek megfizetésének hiányában a végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtás korlátozására sem kerülhet sor.

A végrehajtást kérő rendelkezési jogából következik, hogy a végrehajtás megszüntetését, illetőleg korlátozását kívánhatja, ha ez másnak a jogát nem sérti. Kérdés az, hogy mit ért a jogalkotó a *„másnak a jogát nem sérti”* fordulat alatt. Kinek a jogát sértheti a végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetése? Az adósét nem, hiszen számára éppen a vele szemben folyamatban levő végrehajtás jelent terhet. A végrehajtás megszüntetése iránti kérelmet benyújtó végrehajtást kérőt szintén nem sértheti, ugyanakkor másnak a jogát sértheti a végrehajtást kérők egyetemleges jogosultsága esetén. Amennyiben *„a végrehajtható okiratban több végrehajtást kérő szerepel és közülük csak az egyik kérte a végrehajtás megszüntetését. Ilyenkor a többiekre is kiterjedő hatállyal – hozzájárulásuk nélkül – a végrehajtás nem szüntethető meg.”*⁴

A végrehajtó érdekeit az őt megillető költségek vonatkozásában sérthetné a végrehajtás megszüntetése, de arról kifejezetten rendelkezik a Vht. hogy, amennyiben nem került sor a végrehajtót megillető költség megfizetésére, akkor a végrehajtást kérő kérelmére nem kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére.

(2) Nincs helye a végrehajtás megszüntetésének az (1) bekezdés a) pontjában foglalt esetben, ha a végrehajtási költség megfizetésére a 34. és 41. § szerint nem került sor.

³ A Vht. 55.-56. §-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint bár a végrehajtás megszüntetésére vonatkozó szabályok megfelelően irányadók a végrehajtás korlátozására is, a kétféle eljárás – a hasonlóság ellenére – célját és eredményét tekintve különbözik. A kérelemnek helyt adó határozat esetén ui. a végrehajtás megszüntetésének eredményeként a végrehajtási eljárás véget ér (megszűnik), a korlátozása esetén azonban – szűkebb körre szorítva – tovább folytatódik.

⁴ Balogh-Császi-Korek-Juhász: A bírósági végrehajtás, Hvg-Orac Kiadó, Budapest, 2009, 193. o.

A végrehajtási eljárásba sikeresen becsatlakozott zálogjogosult érdekét – a bekapcsolódással felmerült költségei vonatkozásában – sértheti a végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetése. A Vht. ugyanis kimondja, hogy a bekapcsolódással indult végrehajtási eljárás – ha a zálogjogosultnak a bekapcsolódással érintett költségei megtérültek – a végrehajtás (bekapcsolódással érintett több végrehajtás esetén valamennyi végrehajtás) befejeződésével megszűnik [Vht. 114/A (12)]. Tehát a *„zálogjogosult által előlegezett végrehajtási költségek ki nem egyenlítése a zálogjogosult érdekeit sérti.”*⁵

Gyermektartásdíj végrehajtása esetén a gyermek érdekét is sértheti a végrehajtás ilyen módon történő megszüntetése. A gyermektartásdíj végrehajtására irányuló eljárásokban jellemzően a volt házastárs a végrehajtást kérő, de a gyermektartásdíj valójában a gyermek érdekeit szolgálja, annak jogosultja a gyermek javára köteles azt fordítani.⁶ A jogszabályhely történeti értelmezése is ezen álláspontot támasztja alá, ugyanis a régi Vhtvr. végrehajtás megszüntetésére vonatkozó szakaszának⁷ értelmezése során a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy: *„A gyermek tartására szolgáló végrehajtás megszüntetése tárgyában kötött egyezséget a bíróság akkor hagyhatja jóvá, ha a megszüntetés az adott időben és körülmények között nem sérti – a tartásdíj célkötelmi jellegéből következően – a kiskorú gyermek méltányos érdekeit”* [BH1983. 75.]

Az árverési vevő érdekeit is sértheti a végrehajtás jogosult kérelmére történő megszüntetése. Amennyiben például az árverési vevő az adós ingatlanát árverésen sikeresen megszerezte, az árverési jegyzőkönyvet aláírta és a vételár különbözetet is kifizette, úgy már joggal tarthat igényt – egyelőre kötetmi igényt – a tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére. Amennyiben a végrehajtást kérő az ingatlanárverési jegyzőkönyv árverési vevő általi aláírását és a vételár megfizetését követően, de az árverési vevő ingatlan – nyilvántartásba történő bejegyzése iránti végrehajtói intézkedést megelőzően kéri a végrehajtás megszüntetését, úgy az egyértelműen sérti az árverési vevő érdekeit.

A végrehajtás jogosult kérelmére történő megszüntetése nem kizárt meghatározott cselekmények végrehajtása esetén sem.

1.2. A végrehajtás megszüntetése külön törvény rendelkezése alapján. A végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha külön törvény így rendelkezik.

⁵ Pestovics Ilona: Bírósági végrehajtás, Novissima Kiadó, Budapest, 2010, 101. o.

⁶ A gyermektartásdíj behajtása iránti végrehajtások nemperes eljárásban történő megszüntetéséről részletesebben lásd: Németh János-Vida István: A bírósági végrehajtás magyarázata, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004, 385. o.

⁷ A bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 45. §-ának akkor hatályos szövege értelmében „a végrehajtást foganatosító bíróság végzéssel megszünteti vagy korlátozza a végrehajtást, ha ezt a végrehajtást kérő kívánja, és a megszüntetés, korlátozás mások jogát vagy törvényes érdekét nem sérti.”

A jelenleg hatályos szabályozásban a csódeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) rendelkezései szerint⁸ az adóssal szemben a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő – a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos – végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak (hatóságnak) haladéktalanul meg kell szüntetni. Kiemelendő, hogy amennyiben az adóssal szemben meghatározott cselekmény végrehajtása iránt van folyamatban eljárás (pl. egy kerítés áthelyezése), úgy azt nem kell megszüntetnie a bíróságnak, hiszen nem a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos végrehajtásról van szó.

A végrehajtó a felszámolást elrendelő jogerős végzés kézhezvételével szerez tudomást az adós elleni felszámolásról és a Vht. 55. § (1) bekezdésének b) pontja alapján betérjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

Egy eseti bírósági döntés tényállása szerint a végrehajtó a végrehajtási eljárás szünetelésének megállapítása (2009. február 16.) előtt 2009. január 9. napján beszerezte az adós gazdasági társaság cégkivonatát. A cégkivonatban ekkor a felszámolási eljárás megindítása még nem szerepelt. A bíróság megállapította, hogy a végrehajtó nem sértett jogszabályt azon eljárásával, hogy a szünetelés megállapítása előtt közvetlenül újra nem szerzett be újabb cégkivonatot, így nem értesült a felszámolási eljárás megindításáról. A végrehajtó megalapozottan hivatkozott arra, hogy a végrehajtó nem jogosult és nem köteles a felszámolási eljárásban bejelenteni a felperes (végrehajtást kérő és hitelező) követelését és helyesen hivatkozott a Cstv. 38. § (2) bekezdésében írottakra, amelyek szerint a végrehajtást kérő hitelezőnek volt a kötelezettsége a követelésének felszámolási eljárásban történő bejelentése.⁹

A BH2006. 405. számon közzétett eseti döntés értelmében, ha a végrehajtás az adós ellen indult felszámolási eljárás miatt megszüntetésre került, az önálló bírósági végrehajtó díjjegyzéket állít ki, azonban – jogszabály erre alapot adó kifejezett rendelkezésének hiányában – nem követelheti a végrehajtást kérőtől a díjjegyzékbe foglalt költség megfizetését. Ezen határozat 2005-ben született. Azonban a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994 (IX. 8.) IM. rendelet (Dsz.) (2013. VI. 29-től. hatályos szövege) kimondja, hogy ha a végrehajtás érdemi befejezéséig a végrehajtót megillető díjak nem térültek meg, akkor az előlegezendő költségeknek a korábban már megfizetett összegeket követően fennmaradt részét (a jutalék kivételével) az előlegezésre köteles végrehajtást

⁸ Csódtörvény 38. § (1) Az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő – a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos – végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak (hatóságnak) haladéktalanul meg kell szüntetni, a lefoglalt vagyontárgyakat és a befolyt, a végrehajtás költségeinek levonása után fennmaradó, de még ki nem fizetett pénzeszközöket a kijelölt felszámolónak kell átadni. Az adós ingatlanán fennálló végrehajtási jog a felszámolás kezdő időpontjában megszűnik. A felszámoló a végrehajtói díjjegyzékben foglalt díjfelszámítás ellen külön jogszabály rendelkezései szerint végrehajtási kifogást terjeszthet elő. A bíróság a felszámolást elrendelő jogerős végzést megküldi a végrehajtást elrendelő, vagy – ha/ amennyiben azt ismeri – közvetlenül a foganatosító bíróságnak (hatóságnak); a végrehajtást elrendelő bíróság (hatóság) a felszámolás elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a végrehajtást foganatosító bíróságot (hatóságot).

⁹ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 16.P.21.236/2011/11. sz. határozata

kérőnek az eljárás befejezésekor készített díjjegyzék alapján kell megfizetnie a végrehajtó részére [Dsz. 17/B. §]. Arra tekintettel, hogy a végrehajtás bírósági megszüntetése a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló (I. 17.) IM rendelet (Vüsz.) szerint a végrehajtás érdemi befejezésének minősül, végrehajtás ilyen módon történő megszüntetése esetén nem az adós – a felszámolási eljárásban –, hanem a végrehajtást kérő köteles a végrehajtó járó költségek megfizetésére. Tehát a Dsz. 2013-as módosítását követően jogszabály erre alapot adó kifejezett rendelkezése alapján a végrehajtást kell ilyen esetekben megfizetnie a végrehajtó részére járó költséget az eljárás érdemi befejezése kapcsán kiállított díjjegyzék alapján. A hivatkozott Dsz. módosítás tehát megváltoztatta a korábban fennálló bírósági gyakorlatot. A végrehajtó az ügyérték szerint felszámítható munkadíjat az ügyértékhez igazodó táblázat alapján állapíthatja meg. Egy korábban született, de a mai szabályozásban is teljes mértékben alkalmazandó bírósági határozat szerint a bíróság nem dönthet arról, hogy az elvégzett végrehajtási cselekménnyel arányban áll-e a táblázat szerint felszámított végrehajtói munkadíj [BDT1999. 41]. Erre tekintettel a végrehajtó költségének meghatározásakor teljes mértékben irreleváns, hogy milyen végrehajtási cselekményeket foganatosított a felszámolási eljárást megelőzően, a munkadíj és a költségátalány mértéke teljesen független az elvégzett végrehajtási cselekményektől.¹⁰

2. A végrehajtás megszüntetése új közokirat alapján

A végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetésének másik esetkörét a Vht. 56. § tartalmazza.¹¹ A szakaszhoz fűzött miniszteri indokolás szerint *„a végrehajtást elrendelő bíróság pedig akkor szünteti meg, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte vagy megváltoztatta. Ilyen esetben a bíróság végzéssel arra kötelezheti a*

¹⁰ Megjegyzés: jelen írás befejezését követően lép hatályba a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 35/2015. (XI. 10.) IM rendelet. Erre tekintettel az új díjszabásra vonatkozó szabályozás a jelen tanulmány keretében még nem kerül feldolgozásra.

¹¹ Vht. 56. § A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta vagy jogerős bírósági határozat – ide nem értve a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre. A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetben a végrehajtást elrendelő bíróság az adós kérelmére végzéssel arra kötelezheti a végrehajtást kérőt, hogy – teljesen, illetőleg részben – térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyontárgyat) és a végrehajtási költséget, illetőleg megfelelő részét. Ez akkor is irányadó, ha az adós a végrehajtás megelőzése végett önként teljesítette a kötelezettségét, és ezt igazolta. Tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyon tárgy) ilyen visszatérítésének nincs helye.

(3) A (2) bekezdésben foglalt esetben az eljárást az alapügyben eljáró végrehajtó az alapügy keretében foganatosítja (visszvégrehajtás).

végrehajtást kérőt, hogy – teljesen, illetőleg részben – térítse vissza az adósnak a végrehajtás során kapott összeget (vagyonárgyat) és a végrehajtási költséget. Ez az ún. visszévégrehajtás”. Hangsúlyozandó, hogy a végrehajtást kérő kérelmére történő megszüntetéssel ellentétben, ebben az esetben nem a végrehajtást foganatosító, hanem az elrendelő bíróság hatáskörébe tartozik a végrehajtás megszüntetéséről való döntés. „A Vht. 56. §-ának (1) bekezdésében említett közokirat leggyakrabban a bíróságnak a perújítás vagy a felülvizsgálati eljárás során hozott határozata, de előzetesen végrehajtható határozaton alapuló végrehajtás esetén lehet a másodfokú eljárásban hozott határozat is.”¹² „Mindezen bírói döntések a végrehajtható okirat mögött meghúzódó végrehajtandó okiratot (határozatot) annulálják, vagy változtatják meg.”¹³

Amennyiben a gyermektartásdíj behajtására folyamatban levő végrehajtás adósa a tartási kötelezettségét szeretné csökkenteni, vagy megszüntetni, úgy nem végrehajtás korlátozása, vagy megszüntetése iránt kell pert indítania, hanem a Pp. 230. §¹⁴ alapján utóperben kell kérnie a tartási kötelezettségének leszállítását, illetve megszüntetését. Amennyiben a bíróság az adós gyermektartásdíj fizetési kötelezettségét leszállítja, úgy a végrehajtást elrendelő bíróság „a végrehajtást korlátozza a Vht. 56. § (1) bekezdése alkalmazásával, de figyelembe véve a Vht. 56. § (2) bekezdésének azt a rendelkezését, hogy a tartásdíj címén kifizetett összeg (átadott vagyonárgy) visszatérítésének nincs helye; de természetesen a „túlfizett” gyermektartásdíj beszámításának – kifejezett adósi kérelemre – ilyenkor nincs akadálya.”¹⁵

A bírói gyakorlatban kérdésként merül fel, hogy elrendelhető-e a visszévégrehajtás, ha az adós a végrehajtás elrendelése előtt (nem a végrehajtás elrendelését követően) önként teljesítette kötelezettségét a végrehajtást kérő részére. Pestovics Ilona álláspontja szerint igen, mivel ellenkező esetben, ha az adós „jogkövető magatartást tanúsítva, a végrehajtás megelőzése érdekében teljesíti a jogerős határozatban foglalt marasztalást, hátrányosabb helyzetbe kerülhetne azzal az adóssal szemben, aki kényszercselekmény hatására teljesít”¹⁶. Amennyiben nem így lenne, akkor „az előbbi adós csak jogalap nélküli gazdagodás címén indított fizetési meghagyásos eljárásban, vagy peres eljárásban érvényesíthetné követelését, míg az utóbbi adós – előnyösebb eljárásban – visszévégrehajtás útján érvényesíthetné igényét.”¹⁷ Kiemelendő, hogy Pestovics Ilona – a jelen cikk szerzőjének álláspontjával azonos módon – a megszüntetett végrehajtásból eredő elszámolási helyzetben a követelés jogcímét jogalap nélküli

¹² Német János-Vida István: im. 387. o.

¹³ Gyekiczky Tamás (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó, Budapest, 2009, 399. o.

¹⁴ Pp. 230. § (1) Ha az ítélet egyik felet olyan szolgáltatásra kötelezi, amely az ítélet meghozatala után jár le [122. § (2) bek.], az ítélet anyagi jogereje nem gátolja, hogy a felek bármelyike keresetet indíthasson a szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt, ha azok a körülmények, amelyekre a bíróság az ítéletét alapította, utóbb lényegesen megváltoztak.

¹⁵ Simon Károly László: A végrehajtási eljárás elrendelése és a biztosítási intézkedés bírósági gyakorlata, PTE-ÁJK Végrehajtási jogi szakjogász képzés, egyetemi jegyzet, 2014, 49. o.

¹⁶ Pestovics Ilona: im. 104. o.

¹⁷ Pestovics Ilona: *uo./* im. 104. o.

gazdagodásként jelöli meg.

3. A végrehajtási záradékkal indult végrehajtások megszüntetése

A végrehajtás megszüntetése szempontjából érdekes kérdést vetnek fel a 23/C. §-ban¹⁸ foglaltak szerint elrendelt végrehajtások. A bírósági gyakorlat korábban lehetővé tette a Vht 56. § szerinti visszatérítésre kötelező határozat meghozatalát abban az esetben is, amikor az adós által a Pp. 369. §¹⁹ szerinti végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése érdekében per sikerrel fejeződött be és a bíróság a végrehajtási záradékkal indult megszüntette. „A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően a jogszabály értelmezését kiterjesztette, és abban az esetben is lehetségesnek tartja az 56. § szerinti visszatérítésre kötelező határozat meghozatalát, ha végrehajtási záradék útján megindított végrehajtás megszüntetése iránt az adós által folyamatba tett per sikerrel fejeződött be. Végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt indított perben hozott határozat ugyanis eldönti azt a kérdést, hogy az adós tartozatlanul fizetett-e, és ezért a visszatérítés érdekében a megszüntetési per befejezése után újabb perre nincs szükség. Ebben az esetben az 56. § szerinti végzést az a bíróság hozza meg, amely első fokon eljár.”²⁰ A Legfelsőbb Bíróság ezen álláspontjának idején hatályos Vht. 56. § (1) bekezdésének szövege az alábbi volt: „A végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti, illetőleg korlátozza a végrehajtást, ha közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat hatályon kívül helyezte, illetőleg megváltoztatta. A bíróság a végrehajtást megszüntető végzésében arról is rendelkezik, hogy ki viseli a végrehajtási költséget.” Ezt követően lépett hatályba a 2013. évi XCIX. törvény melynek 26. § a) pontja szerint „A Vht. 56. § (1) bekezdésében a „megváltoztatta” szövegrész helyébe a „megváltoztatta

¹⁸ Vht. 23/C. § (1) Az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, b) a jogosult és a kötelezett nevét, c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, d) a teljesítés módját és határidejét. (2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. (3) Az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a zálogszerződésről szóló közokiratot, ha a követelés teljesítési határideje letelt. (4) Az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el azt a közokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának átvételéről történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól, ha az okirat tartalmazza az ingatlan becsértékét, az árverési feltételeket, továbbá az eljárási költség viselésének és a befolyt vételár felosztásának a módját. (5) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt. (6) Ha az okiratot készítő közjegyző kizárás vagy egyéb ok miatt nem járhat el, az eljáró közjegyzőt a területi közjegyzői kamara elnöke jelöli ki.

¹⁹ Pp. 369. § A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, b) a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt, c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le,

²⁰ Balogh-Császtli-Juhász-Korek: im.197. o.

vagy jogerős bírósági határozat – ide nem értve a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben hozott jogerős határozatot – megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre” szöveg lép.” A hivatkozott szakaszhoz fűzött miniszteri miniszteri indoklás nem ad semmiféle támpontot a megváltoztatni rendelt gyakorlat értelmezéséhez. Álláspontom szerint a módosítás oka az volt, hogy a közjegyzői okiratokba foglalt (főleg deviza alapú) kölcsönszerződések érvénytelensége miatt a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése megszüntetése iránti perek oly mértékben megsaporodtak, hogy számos Vht. 56. § szerinti visszvégrehajtás keletkezett volna, amit a jogalkotó el kívánt kerülni.

Hangsúlyozandó, hogy a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése iránti perben a bíróság nem dönt a felek közti elszámolási helyzetről. A végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése iránti perben pusztán a végrehajtás megszüntetéséről határoz a bíróság.

A Vht. 56. § szerinti nemperes eljárásban „a végrehajtás megszüntetéséhez, illetőleg korlátozásához szükséges az is, hogy az újabb határozat a végrehajtandó végrehajtandó követelésről érdemben döntsön.”²¹ Vagyis az, hogy a jogosult követelése anyagi jogilag se álljon fenn. „A törvényszövegből következően a visszvégrehajtás eljárásjogi feltétele, hogy a végrehajtandó határozatot hatályon kívül helyező bírói döntés a végrehajtást kérő polgári jogi igényét alaptalannak találta.”²² Azon tény, hogy a közjegyzői okiratba foglalt deviza alapú kölcsönszerződések sok esetben nem jöttek létre érvényesen az nem jelenti azt, hogy a kölcsönvevő ne tartozna az anyagi jog szabályai szerint a kölcsön nyújtójának. Erről (az anyagi jogi jogosultságról) a végrehajtás megszüntetése iránti perekben a bíróság nem határoz, pusztán a végrehajtási eljárást szünteti meg. „Hangsúlyozandó: a per tárgya nem a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása, hanem a végrehajtás megszüntetése.”²³

Ezzel szemben, ha a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perben a bíróság megállapítja, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, ez a jogerős ítélet a végrehajtás nemperes eljárásban való megszüntetését és a visszvégrehajtást megalapozhatja.

Nem hagyható figyelmen kívül a Kúria joggyakorlat elemző csoportjának összefoglaló véleménye²⁴, amely a párhuzamosan megindított szerződés érvénytelenségének megállapítása és végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek egyes anyagi- és eljárásjogi kérdéseivel foglalkozik (a továbbiakban összefoglaló vélemény). A szerződés érvénytelensége iránti per szünteti meg az anyagi jogi jogosultságot (szerződést) és keletkezteti a felek közti elszámolási

²¹ Németh János – Vida István: im. 387. o.

²² Gyekiczky: im., 400. o.

²³ Mocsár Attila Zsolt: Jogértelmezési nehézségek és bizonytalanságok a szélesebb körű végrehajtás megszüntetési perben, *Közjegyzők Közlönye*, 2015/4. szám. 25-32., 28. o.

²⁴ <<http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_1.pdf>> (A letöltés ideje: 2015-06-14)

kötelezettséget, de a végrehajtás megszüntetési/korlátozási per az eljárásjogit. Az a tény, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre nem jelenti azt, hogy a jogosultnak az anyagi jog szabályai szerint nem áll fenn követelése az adóssal szemben. Tehát az anyagi jog szerint az adós tartozik, de az eljárásjog szerint nem. Ebben az esetben nem beszélhetünk a végrehajtandó határozat „annulálásáról” hiszen ahhoz a – korábbi – végrehajtás alapjául szolgáló követelés tekintetében is szükséges lenne – érdemben – dönten, tehát a jogosult anyagi jogi jogosultságának kell megszűnnie a Vht. 56. § szerinti visszvégrehajtáshoz. Nem elég pusztán az eljárásjogi jogosultság – Pp. 369. § szerinti – megszüntetése a visszvégrehajtáshoz. A 2013-as módosítás a fentiek tisztázása érdekében kerülhetett be a Vht. 56. §-ba.

Amennyiben az anyagi jogi jogosultság fennáll, de az eljárásjogi nem, úgy az eljárásjogi jogosultság hiányát tökéletesen orvosolja a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás Pp. 369. § szerinti megszüntetése. Az érvényesen létre nem jött követelés alapján történt végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése esetén a felek közti elszámolás egy külön per tárgyát képezi, mert/mivel a végrehajtási záradékkal indult követelés megszüntetése iránti perben a bíróságnak semmi más feladata nincs csak eldönteni azt, hogy megszünteti-e a végrehajtást, vagy sem. Ha a végrehajtás megszüntetése iránti perben az állapítható meg, hogy a végrehajtás alá vont követelés részben nem jött létre érvényesen, akkor a joggyakorlat elemző csoportban kialakult egyik álláspont szerint „*a végrehajtást meg kell szüntetni, mert akár csak részben is érvénytelen követelésre nem lehet végrehajtási jogot alapítani. Az elszámolás túlmutat a végrehajtási per keretein, kizárólag az érvénytelenségi per tárgya lehet*”²⁵

Amennyiben a jogosult tévesen jogerősített fizetési meghagyás alapján jogalap nélkül jutott azonnali beszedési megbízással az ott írt követeléshez, nem a Vht. rendelkezései az irányadók, hanem a tévesen leemelt összeget rendes peres eljárás keretében, a jogalap nélküli gazdagodás Ptk. szabályai alapján lehet visszakövetelni.[BDT2000. 117.]²⁶

A végrehajtási záradékkal indult –a Pp. 369. § alapján megszüntetett – végrehajtás során történt esetleges időközbeni teljesítés miatt a fenti bírósági határozat analógiájára a felek közti elszámolás egy külön eljárásban (nem a záradékkal indult végrehajtás megszüntetése irántiban) érvényesíthető.

Amennyiben a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése peres eljárásban – a Pp. 369. § szerint – megtörtént, úgy fogalmilag kizárt a már perben megszüntetett végrehajtást a Vht. 56. § (1) bekezdése szerint nemperes eljárásban is megszüntetni és ebből fakadóan fogalmilag kizárt a visszvégrehajtás tárgyában is dönten.

Amennyiben a végrehajtási záradékkal indult végrehajtás megszüntetése peres eljárásban – a Pp. 369. § szerint – megtörtént, úgy a jogosult követelése peres úton érvényesíthető, ahol a kötelezett (a korábbi végrehajtás adósa) már

²⁵ Összefoglaló vélemény 13-14.o.

²⁶ Megjegyzés: a bírósági határozat korábbi jogszabályi környezetben született, azonban a benne foglalt következtetések analógia útján a hatályos szabályozásban is alkalmazhatók.

hivatkozhat a korábban folyamatban levő végrehajtási eljárásban történt – esetleges – teljesítésére (beszámítással élhet, a jogosult jogalap nélküli gazdagodására hivatkozhat).

Összefoglalás

A tanulmány során – ahogyan azt a bevezetésben a szerző célul tűzte ki – bemutatásra kerültek a végrehajtás nemperes eljárásban történő megszüntetésére vonatkozó jogszabályok, és/továbbá a kapcsolódó bírósági gyakorlat körében bemutatásra kerültek a joggyakorlatban irányadó határozatok, valamint bizonyos pontokon (végrehajtás megszüntetése külön törvény rendelkezése alapján) a jogszabályváltozás okán kialakuló újabb bírósági és végrehajtói gyakorlat is. A végrehajtás végrehajtást kérő kérelmére, valamint külön törvény rendelkezése alapján történő megszüntetésének bemutatását követően a végrehajtás új közokirat alapján történő megszüntetésének esetköre került tárgyalásra. A tanulmány utolsó részében a végrehajtási záradékkal indult végrehajtások megszüntetésével kapcsolatos gyakorlati problémák bemutatására került sor, amely már túlmutat a végrehajtások nemperes eljárásban történő megszüntetésének esetkörén.
